

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja yleisestä asumistuesta annetun lain 53 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia ja yleisestä asumistuesta annettua lakia.

Kansaneläkelaitokselle maksettavien työttömyysetuuksien valtionosuuksien osalta ehdotetaan siirryttäväksi ennakoiden vahvistamismenettelystä ennakoiden ilmoitusmenettelyyn. Sosiaali- ja terveysministeriö ei enää vahvistaisi Kansaneläkelaitoksen toimittaman arvion perusteella maksettavaksi tulevia valtion rahoitusosuuksia koko vuodeksi kerrallaan. Sen sijaan Kansaneläkelaitos ilmoittaisi kunkin seuraavan kuukauden tarvittavan ennakon määrän sosiaali- ja terveysministeriölle. Ministeriö suorittaisi ennakon Kansaneläkelaitokselle kuukausittain.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä sekä muutettavaksi maksuvalmiussuoritusta koskevaa sääntelyä. Työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä kattaisi kuntien rahoitusosuuden maksuissa tapahtuvista viiveistä johtuvaa rahoitusvajetta työmarkkinatuessa. Maksuvalmiussuorituksen tarkoituksena olisi turvata peruspäivärahan ja työmarkkinatuen rahoituksen riittävyyttä yllättävien menolisäysten varalta.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi yleisestä asumistuesta annetussa laissa säädettyä määräaikaa Kansaneläkelaitoksen ilmoitukselle seuraavan kuukauden asumistukien määrästä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1.1.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Valtion rahoitusosuus.....	3
2.2 Peruspäivärahan valtionosuuksien suorittamista koskeva menettely.....	3
2.3 Työmarkkinatuen valtionosuuksien suorittamista koskeva menettely.....	4
2.4 Kelan maksuvalmiuden turvaaminen.....	5
2.5 Nykytilan arviointi	6
3 Tavoitteet.....	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	7
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	7
6 Lausuntopalaute.....	7
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	8
7.1 Työttömyysturvalaki	8
7.2 Laki yleisestä asumistuesta	9
8 Lakia alemman asteinen sääntely	9
9 Voimaantulo	10
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	10
LAKIEHDOTUKSET	11
1. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	11
2. Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 53 §:n muuttamisesta.....	13
LIITE	14
RINNAKKAISTEKSTIT	14
1. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	14
2. Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 53 §:n muuttamisesta.....	17

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Esitystä ehdotettaviksi muutoksiksi alettiin valmistella sosiaali- ja terveysministeriössä ja Kansaneläkelaitoksessa, jäljempänä *Kela*, tehtyjen työttömyysetuuksien varojen siirtämismenettelyyn liittyvien havaintojen pohjalta. Työttömyysetuuksien valtionosuuksien siirtoa ministeriön ja Kelan välillä nähtiin mahdollisena joustavoittaa ja tämänhetkistä kankeaa menettelyä nykyaikaistaa. Samalla nähtiin myös tarve lainsäädännön täsmentämiselle ja Kelan maksuvalmiuden paremmalle turvaamiselle.

Ehdotukset on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kelan kanssa.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Valtion rahoitusosuus

Työttömyysturvalain (1290/2002) 14 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus sekä korotusosa rahoitetaan valtion varoista ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotosta. Työmarkkinatuki rahoitetaan mainitun luvun 3 a §:n mukaan valtion tai valtion ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan varoista sen mukaan, kuinka pitkään ja miten henkilö on saanut työmarkkinatukea sekä onko työmarkkinatukea maksettu työllistämistä edistävien palvelujen ajalta.

Työttömyysturvalain 14 luvun 3 d §:n mukaan työttömyysturvalain 8 luvussa tarkoitettu liikkuvuusavustus ja siihen liittyvät korotukset sekä työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:ssä ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 9 luvun 1 §:ssä tarkoitettut kulukorvaukset rahoitetaan valtion varoista. Työttömyysturvalain 14 luvun 3 d §:n 3 momentin mukaan Kelan sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004, jäljempänä *perusasetus*, 65 artiklan 6 ja 7 kohdan mukaisesti asuinvaltiolle maksamat korvaukset rahoitetaan valtion varoista.

Vuorottelukorvauksesta aiheutuvat kustannukset Kelalle rahoitetaan puolestaan vuorottelupaalain (1305/2002) 22 §:n, työttömyysturvalain 14 luvun 3 §:n sekä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) nojalla valtion varoista ja työttömyysvakuutusmaksun tuotoista.

Edellä tarkoitettuja Kelan maksamia työttömyysetuuksia maksetaan Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n mukaisesta sosiaaliturvan yleisrahastosta. Samasta rahastosta maksetaan myös muita kuin työttömyysetuuksia. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan rahastoon jonkin etuuden maksamiseen tilitettyjä varoja voidaan tilapäisesti käyttää jonkin toisen samaan rahastoon kuuluvan etuuden maksamiseen. Etuuksien rahoitus on kuitenkin oikaistava mahdollisimman nopeasti, viimeistään etuuden maksuvuoden lopussa.

Sosiaaliturvan yleisrahastolla ei ole rahoitusomaisuuden vähimmäismäärään perustuvaa puskuria. Työttömyysetuuksia maksetaan päivittäin ja valtio maksaa etuuksiin valtionosuuden ennakkoa kuukausittain etupainotteisesti.

2.2 Peruspäivärahan valtionosuuksien suorittamista koskeva menettely

Peruspäivärahan valtionosuuksien ennakoiden suorittamismenettelystä säädetään työttömyysturvalain 14 luvun 3 b §:n 1 momentissa. Peruspäivärahaa varten valtion on suoritettava Kelalle

kuukausittain ennakkoon siten, että ennakkojen määrä vastaa valtion sinä vuonna suoritettavaksi arvioitua määrää ja että ennakot ovat riittävät menojen kattamiseen jokaisena kuukautena. Saman luvun 3 d §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kelan ennakoiden ja lopullisen rahoituksen vahvistamisesta ja maksamisesta.

Tarkemmat säännökset menettelystä ovat työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1330/2002). Kelan on vuosittain viimeistään 15.6. toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio valtion seuraavana vuonna vastattavista peruspäivärahoista, lapsikorotuksista ja kulukorvauksista sekä vuorottelukorvauksista.

Kelan on toimitettava viimeistään 15.11. sosiaali- ja terveysministeriön määräämä selvitys ennakoiden vahvistamista varten. Ministeriö vahvistaa seuraavan vuoden ennakot viimeistään 1.12. kunakin vuonna ja samalla arvion lopullisen suorituksensa määrästä kuluvalta vuodelta. Sanotun arvion ja kulumassa olevalle vuodelle vahvistettujen ennakoiden erotus otetaan huomioon vuoden viimeisen ennakoerän maksamisen yhteydessä.

Valtion tulee suorittaa ennako Kelalle sosiaaliturvan yleisrahastoon siten, että vuotuisen ennakon määrästä maksetaan tammikuussa vähintään yksi kuudesosa ja sen jälkeen kuukausittain jäljellä oleva määrä tasasuuruusina erinä. Rahoituksen turvaamiseksi tai vuotuisen ennakon olennaisesti muuttuessa voidaan ennako jaksottaa edellä säädetystä poiketen. Ennakot maksetaan kunkin kuukauden ensimmäisenä arkipäivänä. Kuluvan vuoden ennakoita tulee välittömästi tarkistaa, jos niiden perusteet ovat olennaisesti muuttuneet.

Kelan on tilinpäätöksensä yhteydessä vuosittain vahvistettava määrä, joka peruspäivärahana niihin liittyvine lapsikorotuksineen ja ylläpitokorvauksineen sekä vuorottelukorvauksena on tullut valtion varoista tilivuonna suorittaa, ja määrä, joka Työllisyysrahaston varoista on tullut rahaston osuutena suorittaa. Maksettujen ennakoiden ja vahvistetun määrän erotus otetaan huomioon tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan toisen kuukauden ennakkossa.

2.3 Työmarkkinatuen valtionosuuksien suorittamista koskeva menettely

Työttömyysturvalain 14 luvun 3 b §:n 2 momentin mukaan valtion on suoritettava Kelalle työmarkkinatukea ja ylläpitokorvauksia varten kuukausittain ennakkoon siten, että ennakoiden määrä vastaa valtion sinä vuonna suoritettavaksi arvioitua määrää. Saman luvun 3 d §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kelan ennakoiden ja lopullisen rahoituksen vahvistamisesta. Ylläpitokorvaukset ovat muuttuneet kulukorvauksiksi, ja niihin siis sovelletaan mainittua menettelyä. Menettelyä sovelletaan myös työmarkkinatuen lapsikorotuksiin ja korotusosiin.

Kelan on vuosittain viimeistään 15.6. toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio valtion seuraavana vuonna vastattavasta työmarkkinatuen ja siihen liittyvien lapsikorotusten ja kulukorvausten määrästä.

Kelan on vuosittain viimeistään 15.11. toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio Kelan maksettavaksi seuraavana vuonna tulevasta työmarkkinatuen ja siihen liittyvien lapsikorotusten ja kulukorvausten määrästä kuukausittain sekä valtion kuukausikohtaisesta rahoitusosuudesta. Lisäksi Kelan tulee esittää arvio kuluvan vuoden valtion rahoitusosuuden lopullisesta määrästä.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa seuraavan vuoden valtion rahoitusosuuden ennakot viimeistään 1.12. kunakin vuonna. Samassa yhteydessä ministeriö vahvistaa arvion kulumassa olevan vuoden lopullisen suorituksensa määrästä. Sanotun arvion ja valtion kulumassa olevalle

vuodelle vahvistettujen ennakoiden erotus otetaan huomioon vuoden viimeisen ennakoerän maksamisen yhteydessä.

Valtion tulee suorittaa työmarkkinatuen ennakot Kelan sosiaaliturvan yleisrahastoon. Ennakot maksetaan kunkin kuukauden ensimmäisenä arkipäivänä. Vaikkei säännöksessä erikseen mainita, menettelyä sovelletaan vakiintuneesti myös työmarkkinatuen lapsikorotuksiin, korotusosiin sekä työmarkkinatukien yhteydessä maksettaviin kulukorvauksiin.

Kuluvan vuoden ennakoita tulee välittömästi tarkistaa, jos niiden perusteet ovat olennaisesti muuttuneet.

Kelan on tilinpäätöksensä yhteydessä vuosittain vahvistettava määrä, joka työmarkkinatukena, lapsikorotuksina, korotusosina ja kulukorvauksina on tullut valtion varoista tilivuonna suorittaa, sekä määrä, joka kuntien on tullut rahoitusosuutenaan työmarkkinatukeen suorittaa. Lisäksi Kelan on vahvistettava tilivuoden lopussa palauttamatta olleen maksuvalmiussuorituksen määrä. Valtion suoritettavaksi vahvistetun määrän ja valtion maksamien ennakoiden erotus otetaan huomioon tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan toisen kuukauden ennakossa.

2.4 Kelan maksuvalmiuden turvaaminen

Työttömyysturvalain 14 luvun 3 c §:n 1 momentin mukaan Kela perii kunnilta kuukausittain jälkikäteen niiden työmarkkinatukea koskevan rahoitusosuuden. Kelan on kuukauden 15 päivään mennessä lähetettävä kunnalle lasku kunnan rahoitusosuudesta edellisen kuukauden aikana maksettuaan työmarkkinatukeen. Laskun eräpäivä on laskun lähettämiskuukauden 28 päivä.

Koska kuntien työmarkkinatuen rahoitusosuus peritään jälkikäteen, työttömyysturvalain 14 luvun 3 b §:n 2 momentin mukaan valtion tulee valtionosuuksien ennakoiden lisäksi suorittaa Kelalle sellainen määrä varoja, että Kelan maksuvalmius työmarkkinatuen maksamiseen on riittävästi turvattu (*maksuvalmiussuoritus*). Maksuvalmiussuorituksena maksetut varat tulee palauttaa valtiolle, kun niitä ei enää tarvita työmarkkinatuen maksuvalmiuden turvaamiseen. Vuoden lopussa palauttamatta olevan maksuvalmiussuorituksen arvioitu määrä otetaan huomioon valtionosuuden ennakkosuorituksena, kun vahvistetaan valtion rahoitusosuuden määrää seuraavalle vuodelle. Saman luvun 3 d §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin maksuvalmiussuorituksen suorittamisesta.

Kelan on vuosittain viimeistään 15.11. toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio Kelan tarvitseman maksuvalmiussuorituksen määrästä ja ajankohdasta. Lisäksi Kelan tulee esittää arvio kuluvan vuoden valtion rahoitusosuuden lopullisesta määrästä sekä vuoden lopussa palauttamatta olevan maksuvalmiussuorituksen määrästä.

Maksuvalmiussuorituksen tarkoitus on turvata Kelan maksuvalmius työmarkkinatuen maksamisessa, kun kunnat suorittavat työmarkkinatuen omat rahoitusosuutensa Kelalle käytännössä vasta maksukuukautta seuraavan kuukauden lopussa. Maksuvalmiussuorituksella suoritettuja varoja on vakiintuneen käytännön mukaan käytetty tilapäisesti myös muiden työttömyysetuuksien kuin ainoastaan työmarkkinatuen maksamiseen. Käytäntöä on tukenut myös Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n 2 momentti, jonka mukaan sosiaaliturvan yleisrahastoon kuuluvan etuuden maksamiseen suoritettuja varoja voidaan tilapäisesti käyttää toisen samasta rahastosta maksettavan etuuden suorittamiseen. Etuuskien rahoitus on momentin mukaan oikaisutava mahdollisimman nopeasti, viimeistään etuuden maksuvuoden lopussa.

2.5 Nykytilan arviointi

Valtion ja Kelan välinen työttömyysetuuksia koskeva maksuliikenne aiheuttaa sosiaali- ja terveysministeriössä ja Kelassa henkilötyötä ja on menettelyiltään kankeahko. Tällä hetkellä ei pystytä nopeasti reagoimaan esimerkiksi siihen, jos työttömyydessä tai työllisyydessä ja siten työttömyysetuusmenojen määrässä tapahtuu tai siinä ennakoidaan tapahtuvan merkittäviä Kelan maksutarpeeseen vaikuttavia muutoksia.

Käytännössä on havaittu myös, että erityisesti vuodenvaihteessa rahoituksen riittävydessä on ollut ongelmia. Tämä johtuu siitä, että Kelan maksamien etuuksien ja sosiaali- ja terveysministeriön välittämien valtionosuuksien maksupäivän määrittelyssä on ollut eroavaisuuksia. Käytännössä valtionosuudet on maksettu samana päivänä, jolloin Kela maksaa etuudet etuudensaa-jille.

Maksuvalmiusmekanismia pidetään edelleen tarpeellisena, koska Kela perii työmarkkinatuen kuntien rahoitusosuudet kunnilta vasta työmarkkinatukien maksamisen jälkeen. Valmistelussa katsottiin myös, että olisi tarkoituksenmukaista säätää voimassa olevaa lainsäädäntöä täsmällisemmin siitä, mihin maksuvalmiussuorituksen määrä kulloinkin sidotaan. Lisäksi katsottiin, että maksuvalmiussuoritusta koskeva menettely tulisi uudistaa toimimaan joustavasti ehdotettavan ennakkomenettelyn kanssa.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on joustavoittaa ja keventää valtion ja Kelan välillä tehtävää hallinnollista työtä ja siten vähentää byrokratiaa. Ehdotettu malli turvaa aiempaa paremmin ja joustavammin Kelan maksuvalmiuden työttömyysetuuksien maksamisessa. Tavoitteena on lisäksi turvata Kelan maksuvalmiutta aikaisempaa paremmin sekä selkeyttää ja täsmentää maksuja koskevaa sääntelyä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

On tarpeellista säilyttää menettely, jossa Kela voimassa olevan lainsäädännön mukaan toimittaa sosiaali- ja terveysministeriölle viimeistään 15.6. arvion seuraavana vuonna vastattaviksi tulevista työttömyysetuuksista. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan, että päivä, johon mennessä arvio tulisi toimittaa, yhdenmukaistettaisiin sairausvakuutuksesta maksettavia etuuksia ja sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakuluja koskevaa päivää vastaavaksi. Jatkossa arvio tulisi siten toimittaa viimeistään 15.5.

Esityksessä ehdotetaan, että valtion Kelalle maksamien työttömyysetuuksien osalta siirryttäisiin ennakkojen vahvistamisenmenettelystä ilmoitusmenettelyyn. Tämä tarkoittaisi käytännössä, että jatkossa sosiaali- ja terveysministeriö ei voimassa olevan menettelyn mukaisesti vahvistaisi edellä tarkoitettua Kelan toimittaman arvion perusteella seuraavana vuonna maksettavaksi tulevia valtion rahoitusosuuksia. Sen sijaan Kela ilmoittaisi jatkossa aina seuraavana kuukautena tarvittavan ennakon määrän sosiaali- ja terveysministeriölle, minkä perusteella ministeriö suorittaisi ennakon Kelalle. Ennakon maksun ajankohdasta säädetään työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Ennakot ehdotetaan maksettaviksi edeltävän kuukauden toiseksi viimeisenä pankkipäivänä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä. Kuntien rahoitusosuuden maksatuksessa esiintyy viiveitä, jotka vaikeuttavat työmarkkinatuen

rahoituksen riittävyttä. Vähimmäismäärä olisi 12 prosenttia kuntien arvioidusta vuosittaisesta rahoitusvastuusta. Myös maksuvalmiussuoritusta koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi. Maksuvalmiussuorituksen tarkoituksena olisi turvata peruspäivärahan ja työmarkkinatuen rahoituksen riittävyttä yllättävien menolisäysten varalta. Käyttämättä jäävä maksuvalmiussuoritus palautettaisiin vuosittain.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Ehdotettava ennakoiden maksamista koskeva ilmoitusmenettely olisi aiempaa joustavampi ja vähentäisi sosiaali- ja terveysministeriössä sekä Kelassa tehtävää hallinnollista työtä. Siirtyminen ilmoitusmenettelyyn myös turvaisi osaltaan Kelan maksuvalmiutta aikaisempaa enemmän, koska sillä voitaisiin joustavammin reagoida kuluvan vuoden aikana tapahtuviin ennakoimattomiin työllisyys- ja työttömyystilanteen muutoksiin, joista puolestaan aiheutuu työttömyysetuusmenojen muutoksia. Jos kuluvan vuoden aikana arvioitaisiin, että työttömyysetuusmenot tulisivat kasvamaan aiemmin toimitettuun arvioon nähden, olisi sosiaali- ja terveysministeriöllä paremmin tiedossa etuusmenon muutos ja aikaisempaa enemmän aikaa reagoida kasvaviin menoihin. Kuukausittaisia menoja voitaisiin seurata ja arvioida momentin määrärahan riittävyttä ennakoivasti.

Nykyisin seurantaa tehdään määräajoin kesäkuussa ja vuoden viimeisinä kuukausina. Lisäksi esitettyjen muutosten ansiosta määrärahaa ei tarvitsisi etupainotteisesti muuttaa menoarvioon perustuen vaan toteutuneen maksatuksen perusteella loppuvuonna. Ennakoiden maksamisajankohdan muuttaminen aikaisemmaksi turvaisi myös nykyistä paremmin Kelan maksuvalmiutta. Maksuvalmiussuoritusta koskeva täsmäntävä sääntely selkeyttäisi suorituksen määrän laskemisessa noudatettavaa menettelyä ja suorituksen käyttötarkoitusta. Työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä turvaisi aikaisempaa paremmin Kelan maksuvalmiutta kunnilta tulevien maksujen viivästyessä. Ehdotetut muutokset helpottaisivat sosiaali- ja terveysministeriössä ja Kelassa tehtävää työtä liittyen työttömyysturvan valtionosuuksiin. Kela voisi aiempaa suuremmassa määrin luottaa siihen, että työttömyysetuuksien maksamiseen tarkoitetut määrärahat olisivat riittävät etuuksien maksamiseen ajallaan. Sosiaali- ja terveysministeriössä välttyttäisiin nopealla aikataululla tehtävistä määrärahojen lisäyksistä ja korjauksista. Kelan sosiaali- ja terveysministeriölle vuosittain maksamat palautukset eivät olisi enää tarpeen. Kaikki menoarviot ja palautukset olisi mahdollista käsitellä momentin puitteissa.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Malli, jossa työttömyysetuuksien valtionosuudet pyritään ennakkoon määrittelemään seuraavalle vuodelle, on kankea ja vaatii usein osuuksien tarkistamista vuoden aikana. Valittu malli, jossa ennakat määritellään kuukausikohtaisesti, on joustavampi ja palvelee paremmin Kelan tarpeita. Työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärän vaihtoehto olisi luoda Kelaan kiinteä euromääräinen puskuri, joka turvaisi maksuvalmiuden sekä kuntien maksuviiveestä aiheutuvan vajauksen. Työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä on kuitenkin arvioitu tehokkaammaksi ja joustavammaksi tavaksi varmistaa Kelan maksuvalmius.

6 Lausuntopalaute

Esityksestä pyydettiin lausuntoa Kelalta ja valtiovarainministeriöltä. Kumpikaan ei kuitenkaan nähnyt tarpeelliseksi antaa lausuntoa esityksestä.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Työttömyysturvalaki

14 luku *Erinäisiä säännöksiä*

3 §. Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus

2 momentti. Pykälän 2 momentissa säädetään peruspäivärahan ja siihen liittyvän lapsikorotuksen sekä korotusosan rahoituksesta. Momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siihen lisätään viittaus relevantteihin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain säännöksiin.

3 momentti. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Momenttiin siirrettäisiin EU:n jäsenvaltioille maksettavien työttömyysturvaan liittyvien maksujen rahoitusta koskevat säännökset muualta laista, koska olisi selkeämpää, että nämä säännökset ovat samassa momentissa, jossa säädetään työttömyyspäivärahojen rahoituksesta.

3 b §. Etuuksien kattamiseksi suoritettavat ennakot.

1 momentti. Momentissa säädetään peruspäivärahan valtionosuuksien ennakoiden maksamisesta Kelalle. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ennakoita ei vahvistettaisi enää koko seuraavalle vuodelle yhdellä kertaa, vaan Kela toimittaisi jokaiselle kuukaudelle tarvittavan ennakon määrän tiedoksi ministeriölle ilmoituksella. Valtio suorittaisi Kelalle kuukausittain peruspäivärahaa varten ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaisi arviolta seuraavan kuukauden aikana maksettavien etuuksien määrää ja että Kelan maksuvalmius peruspäivärahan maksamiseen olisi jokaisena kuukautena riittävästi turvattu. Arvioidulla määrällä viitattaisiin jatkossa Kelan arvioon, joka tehdään ilmoitusmenettelyssä sosiaali- ja terveysministeriölle. Ennakko pyrittäisiin määrittelemään siten, että se vastaisi mahdollisimman hyvin kyseisen kuukauden etuusmenoa.

2 momentti. Momentissa säädetään työmarkkinatuen valtionosuuksien ennakoiden maksamisesta. Työmarkkinatuen osalta ehdotetaan peruspäivärahaa vastaavasti siirryttäväksi ennakoiden vahvistamisenmenettelystä ennakoiden ilmoitusmenettelyyn. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että valtio suorittaisi Kelalle kuukausittain työmarkkinatukea ja kulukorvauksia varten ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaisi sitä määrää, jonka arvioidaan olevan valtionosuus seuraavan kuukauden aikana. Momentissa ei enää mainittaisi ylläpitokorvausta, koska ylläpitokorvaukset ovat muuttuneet kulukorvauksiksi. Lisäksi momentissa ehdotetaan säädettäväksi työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä. Työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä määriteltäisiin tietyinä prosentiosuutena seuraavan vuoden arvioidusta kuntien rahoitusosuudesta. Vähimmäismäärä olisi 12 prosenttia siitä määrästä, joka arvion mukaan olisi kuntien rahoitusosuus työmarkkinatuesta seuraavana vuonna. Työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä olisi voimassa olevaa sääntelyä tarkemmin sidottu kuntien arvioituun maksuosuuteen. Tarkoituksena olisi pyrkiä mitoittamaan vähimmäismäärä mahdollisimman lähelle Kelan todellista tarvetta ja vähentää tarvetta määrärahojen siirtämiselle sosiaali- ja terveysministeriön ja Kelan välillä.

3 momentti. Momentti ehdotetaan jätettäväksi pois, koska siinä oleva sääntely siirrettäisiin luvun 1 §:n 3 momenttiin.

3 d §. *Muita rahoitusta koskevia säännöksiä.*

2 momentti. Momentti sisältää valtuutuksen säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella erinäisistä työttömyysturvan rahoitukseen liittyvistä toimenpiteistä. Työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärän säätämisestä johtuen asetuksenantovaltuutukseen ehdotetaan lisättäväksi valtuutus säätää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä.

4 momentti. Voimassa olevassa momentissa säädetään perusasetuksen 65 artiklan mukaisesti asuinvaltiolle maksettavista korvauksista. Jäsenvaltioille maksettavia korvauksia koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi 3 §:n 3 momenttiin. Tässä momentissa ehdotetaan säädettäväksi maksuvalmiussuorituksesta. Maksuvalmiussuoritusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että sillä turvattaisiin sekä peruspäivärahan että työmarkkinatuen rahoitusta. Voimassa olevassa lainsäädännössä maksuvalmiussuoritus on turvannut ainoastaan työmarkkinatuen rahoitusta erityisesti kuntien rahoitusosuuksien maksun viivästymisen varalta. Uudessa muodossaan maksuvalmiussuorituksen tavoitteena olisi yleisesti turvata Kelan maksuvalmiutta työttömyysetuuksien osalta yllättävien rahoitustarpeen lisääntymisten varalta. Työttömyysetuuksien rahoitustarpeeseen saattaa tulla merkittäviä lisäyksiä esimerkiksi kuukausien vaihteessa sekä kausiluontoisesta työttömyydestä johtuen.

5 momentti. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi Kelan velvollisuudesta toimittaa ministeriölle arvio valtion seuraavana vuonna vastattavista työttömyysetuuksista. Voimassa olevassa lainsäädännössä kyseisestä velvollisuudesta säädetään asetustasolla. Velvollisuus toimittaa arvio liittyisi jatkossa aikaisempaa kiinteämmin valtion seuraavan vuoden talousarvion valmisteluun sekä työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärän määrittelyyn. Velvollisuudesta on siten tarpeen säätää lain tasolla. Arvio olisi toimitettava viimeistään 15.5. sosiaali- ja terveysministeriölle. Ajankohta olisi yhdenmukainen sairausvakuutuksen etuuksia koskevan arvion kanssa.

7.2 Laki yleisestä asumistuesta

8 luku Erinäiset säännökset

53 §. Rahoitus

2 momentti. Voimassa olevan lain mukaan Kansaneläkeitöksen pitää ilmoittaa valtiolle maksettavien asumistukien kokonaismäärä viisi päivää ennen maksupäivää. Maksuliikenteen sujuvuuden varmistamiseksi ilmoitusaikaa varhennetaan siten, että ilmoitus tulee tehdä kymmenen päivää ennen maksupäivää. Muutoksella vahvistetaan vakiintunut käytäntö. Kela on jo aiemmin ilmoittanut maksettavien asumistukien määrän laissa määriteltyä aikaa aiemmin.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Perustuslain 3 §:n 1 momentin mukaan lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta, joka päättää myös valtionaloudesta.

Työttömyysturvalaissa ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa säädetään työttömyysetuuksien rahoituksesta sekä etuuksien kattamiseksi suoritettavista ennakoista. Ehdotuksen mukaan säilytettäisiin voimassa oleva ja edelleen perustuslain mukainen työttömyysturvalain 14 luvun 3 d §:ssä säädetty asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella

sella säädetään tarkemmin Kelan menettelystä. Tarkempi ennakoiden ilmoitusta koskeva sääntely olisi edelleen työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa, koska menettelyn yksityiskohdista katsotaan tarkoituksenmukaiseksi säätää asetustasoisesti. Ennakkojen vahvistamismenettelystä ilmoitusmenettelyyn siirtymisen, työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä säätämisen sekä maksuvalmiussuoritusta koskevan sääntelyn muutoksen johdosta myös edellä mainittua asetusta olisi muutettava.

9 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1.1.2021. Työttömyysturvalakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran tammikuussa 2021 sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettavien työttömyysetuuksien valtionosuuksien rahoitukseen ja ennakoiden maksamiseen. Lakia sovellettaisiin myös vuoden 2021 työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärään sekä maksuvalmiussuorituksen määrittämiseen. Yleisestä asumistuesta annettua lakia sovellettaisiin vastaavasti ensimmäisen kerran tammikuussa 2021 maksettavien asumistukien rahoitukseen ja maksamiseen.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Valtioneuvosto voi perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Asetuksenantovaltuuksiin on perustuslakivaliokunnan käytännössä kohdistettu vaatimuksia myös sääntelyn täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen liittyen (esim. PeVL 19/2002 vp, s. 5—7). Merkitystä on annettu myös sille, voidaanko valtuuden nojalla antaa laista poikkeavia säännöksiä (esim. PeVL 40/2002 vp s. 5—6).

Ehdotettavat lainmuutokset koskevat valtion ja Kelan välistä maksuliikennettä, jota koskevista valtiontaloudellisista velvoitteista säädettäisiin edelleen laintasoisesti. Hallinnollisesta ja teknisestä menettelystä säädettäisiin laissa ja tarkemmin lisäksi valtioneuvoston asetuksella. Valtion velvoitetta vastata menettelyyn kuuluvista etuuksista ei ehdoteta muutettavaksi.

Esitys ei vaikuta Kelan asemaan tai laitoksen hoitamiin etuasasioihin taikka työttömyysetuuksien valtionrahoituksen suuruuteen tai osuuksiin vastuista, sillä esitys koskee teknisiä työttömyysetuuksien maksamiseen tarkoitettujen varojen siirtämisen menettelyjä. Esitys varmistaa aikaisempaa paremmin sitä, että yksilöt saavat työttömyysetuutensa lain mukaisesti.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 14 luvun 3 §:n 2 momentti, 3 b § sekä 3 d §:n 2 ja 4 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 14 luvun 3 §:n 2 momentti laissa 1048/2014, 3 b § laeissa 1217/2005 ja 1048/2014, 3 d §:n 2 momentti laissa 1217/2005 sekä 3 d §:n 4 momentti laissa 440/2012, sekä
lisätään 14 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1048/2014, uusi 3 momentti ja 3 d §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1217/2005, 440/2012 ja 906/2017, uusi 5 momentti seuraavasti:

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

3 §

Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus

Peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus sekä korotusosa rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella siten kuin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 8 ja 23 §:ssä säädetään.

Sosiaaliturva-asetuksen 69 ja 70 artiklan mukaiset kustannukset rahoitetaan valtion varoista. Kansaneläkelaitoksen perusasetuksen 65 artiklan 6 ja 7 kohdan mukaisesti asuinvaltiolle makamat korvaukset rahoitetaan valtion varoista.

3 b §

Etuuksien kattamiseksi suoritettavat ennakot

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahaa varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää ja että ennakot ovat riittävät menojen kattamiseen seuraavana kuukautena.

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle työmarkkinatukea varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää. Valtio suorittaa lisäksi enakkona etuuksien rahoituksen turvaamiseksi työmarkkinatuen arvioidusta vuosikustannuksesta 12 prosenttia kuntien maksuosuuden viiveestä johtuvan tulojen ja

HE 81/2020 vp

menojen erotusta vastaavan rahoitustarpeen kattamiseen (*työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä*).

3 d §

Muita rahoitusta koskevia säännöksiä

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen ennakoita ja lopullista rahoitusta koskevasta menettelystä, 3 a §:ssä tarkoitettun kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle ja 3 b §:n mukaisesta työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä.

Valtion tulee suorittaa Kansaneläkelaitokselle työttömyysetuuksien rahoituksen turvaamiseksi sellainen määrä varoja, että Kansaneläkelaitoksen maksuvalmius peruspäivärahan ja työmarkkinatuen maksamiseen on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu (*maksuvalmiussuoritus*). Maksuvalmiussuoritus tulee palauttaa valtiolle, kun sitä ei enää tarvita peruspäivärahan tai työmarkkinatuen maksuvalmiuden turvaamiseen.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain viimeistään 15 päivänä toukokuuta toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio valtion seuraavana vuonna vastattavista työttömyysetuuksista. Arvio kuntien rahoitusosuudesta ja työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä toimitetaan mainitun arvion yhteydessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

2.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 53 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 53 §:n 2 momentti seuraavasti:

8 luku

Erinäiset säännökset

53 §

Rahoitus

Kansaneläkelaitoksen on kymmenen arkipäivää ennen 24 §:ssä tarkoitettua asumistuen maksupäivää ilmoitettava valtiolle sinä kuukautena maksettavien asumistukien määrä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

Helsingissä 28.5.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen

1.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 14 luvun 3 §:n 2 momentti, 3 b § sekä 3 d §:n 2 ja 4 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 14 luvun 3 §:n 2 momentti laissa 1048/2014, 3 b § laeissa 1217/2005 ja 1048/2014, 3 d §:n 2 momentti laissa 1217/2005 sekä 3 d §:n 4 momentti laissa 440/2012, sekä

lisätään 14 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1048/2014, uusi 3 momentti ja 3 d §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1217/2005, 440/2012 ja 906/2017, uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 luku

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

Erinäisiä säännöksiä

3 §

3 §

Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus

Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan rahoitus

Peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus sekä korotusosa rahoitetaan valtion varoista ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotosta.

Peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus sekä korotusosa rahoitetaan *työttömyysvakuutusmaksun tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella siten kuin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 8 ja 23 §:ssä säädetään.*

Sosiaaliturva-asetuksen 69 ja 70 artiklan mukaiset kustannukset rahoitetaan valtion varoista. Kansaneläkelaitoksen perusasetuksen 65 artiklan 6 ja 7 kohdan mukaisesti asuinvaltiolle maksamat korvaukset rahoitetaan valtion varoista.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 b §

3 b §

*Etuuksien kattamiseksi suoritettavat ennakot**Etuuksien kattamiseksi suoritettavat ennakot*

Valtion on suoritettava Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahaa varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakkojen määrä vastaa valtion sinä vuonna suoritettavaksi arvioitua määrää ja että ennakot ovat riittävät menojen kattamiseen jokaisena kuukautena.

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahaa varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää ja että ennakot ovat riittävät menojen kattamiseen seuraavana kuukautena.

Valtion on suoritettava Kansaneläkelaitokselle työmarkkinatukea ja ylläpitokorvauksia varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakoiden määrä vastaa valtion sinä vuonna suoritettavaksi arvioitua määrää. Lisäksi valtion tulee suorittaa Kansaneläkelaitokselle sellainen määrä varoja, että Kansaneläkelaitoksen maksuvalmius työmarkkinatuen maksamiseen on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu (*maksuvalmiussuoritus*). Maksuvalmiussuoritus tulee palauttaa valtiolle, kun sitä ei enää tarvita työmarkkinatuen maksuvalmiuden turvaamiseen. Vuoden lopussa palauttamatta olevan maksuvalmiussuorituksen arvioitu määrä otetaan huomioon valtion osuuden ennakkosuorituksena, kun vahvistetaan valtion rahoitusosuuden määrää seuraavalle vuodelle.

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle työmarkkinatukea varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakon määrä vastaa valtion seuraavana kuukautena vastattavaksi arvioitua määrää. Valtio suorittaa lisäksi enakkona etuuksien rahoituksen turvaamiseksi työmarkkinatuen arvioidusta vuosikustannuksesta 12 prosenttia kuntien maksuosuuden viiveestä johtuvan tulojen ja menojen erotusta vastaavan rahoitustarpeen kattamiseen (työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä).

Kansaneläkelaitos voi käyttää 1 momentissa tarkoitettuja ennakoita myös sosiaaliturvasetuksen 69 ja 70 artiklan mukaisiin kustannuksiin.

3 d

3 d §

*Muita rahoitusta koskevia säännöksiä**Muita rahoitusta koskevia säännöksiä*

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen ennakoiden ja lopullisen rahoituksen vahvistamisesta ja maksamisesta, 3 a §:ssä tarkoitetun kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle sekä 3 b §:n 2 momentissa tarkoitetun maksuvalmiussuorituksen suorittamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen *ennakoita ja lopullista rahoitusta koskevasta menettelystä*, 3 a §:ssä tarkoitetun kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle ja 3 b §:n mukaisesta työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä.

Kansaneläkelaitoksen perusasetuksen 65 artiklan 6 ja 7 kohdan mukaisesti asuinvaltiolle

Voimassa oleva laki

Ehdotus

maksamat korvaukset rahoitetaan valtion varoista.

Valtion tulee suorittaa Kansaneläkelaitokselle työttömyysetuuksien rahoituksen turvaamiseksi sellainen määrä varoja, että Kansaneläkelaitoksen maksuvalmius peruspäivärahan ja työmarkkinatuen maksamiseen on kunnakin ajankohtana riittävästi turvattu (maksuvalmiussuoritus). Maksuvalmiussuoritus tulee palauttaa valtiolle, kun sitä ei enää tarvita peruspäivärahan tai työmarkkinatuen maksuvalmiuden turvaamiseen.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain viimeistään 15 päivänä toukokuuta toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio valtion seuraavana vuonna vastattavista työttömyysetuksista. Arvio kuntien rahoitusosuudesta ja työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä toimitetaan mainitun arvion yhteydessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 53 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 53 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 luku

8 luku

Erinäiset säännökset

Erinäiset säännökset

53 §

53 §

Rahoitus

Rahoitus

Kansaneläkelaitoksen on viisi arkipäivää ennen 24 §:ssä tarkoitettua asumistuen maksupäivää ilmoitettava valtiolle sinä kuukautena maksettavien asumistukien määrä.

Kansaneläkelaitoksen on *kymmenen* arkipäivää ennen 24 §:ssä tarkoitettua asumistuen maksupäivää ilmoitettava valtiolle sinä kuukautena maksettavien asumistukien määrä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__ .